

MAZIERSKI STANISŁAW – filozof przyrody, ur. 9 X 1915 w Kowalu k. Włocławka, zm. 23 VI 1993 w Lublinie.

Uczył się w Gimnazjum i Liceum Ziemi Kujawskiej we Włocławku. W 1936 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W wyniku działań wojennych studia, po rocznej przerwie, kontynuował w Warszawskim Metropolitalnym Seminarium Duchownym. W 1947 rozpoczął studia na UW, na Sekcji Filozofii Chrześcijańskiej, która w owym czasie istniała na Wydziale Teologii Katolickiej. Na tym wydziale w 1950 uzyskał dyplom magistra teologii w zakresie filozofii chrześcijańskiej na podstawie pracy *Koncepcja metafizyki hipotetycznej u Mścislawa Wartenberga*. Studia filozoficzne kontynuował na utworzonym na UW Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. W 1951 uzyskał stopień naukowy doktora filozofii na podstawie rozprawy *Pojęcie konieczności w filozofii św. Tomasza z Akwinu* (promotor ks. prof. P. Chojnacki). Po uzyskaniu doktoratu został prefektem studiów i prof. filozofii we włocławskim seminarium duchownym. W 1952 otrzymał stanowisko adiunkta w Katedrze Metafizyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL. Prowadził wykłady z metafizyki i filozofii przyrody oraz seminarium z filozofii przyrody. Wykładał metafizykę i filozofię przyrody także we włocławskim seminarium duchownym (1953–1970) oraz w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie (1956–1963). W 1956 został mianowany zastępcą prof. Katedry Kosmologii. Uczestniczył w organizacji Specjalizacji Filozofii Przyrody, która z inicjatywy ówczesnego rektora KUL ks. prof. M. Rechowicza rozpoczęła działalność w 1957.

Habilitował się w 1961 na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK na podstawie rozprawy *Determinizm i indeterminizm w aspekcie fizykalnym i filozoficznym*. W latach 1962–1964 odbył specjalistyczne studia w Institut Supérieur de Philosophie Katolickiego Uniwersytetu w Louvain pod kierunkiem prof. tego uniwersytetu: L. Raeymaekera, G. van Rieta i J. Ladrière'a. W 1965 został prodziekanem Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL i kierownikiem Katedry Filozofii Przyrody Nieożywionej. W 1966 został docentem, w 1971 uzyskał tytuł prof. nadzwyczajnego, w 1981 tytuł prof. zwyczajnego.

Główne prace M.: *Pojęcie konieczności w filozofii św. Tomasza z Akwinu* (Lb 1958); *Determinizm i indeterminizm w aspekcie fizykalnym i filozoficznym* (Lb 1961); *Prolegomena do filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej* (Lb 1969); *Elementy kosmologii filozoficznej i przyrodniczej* (Pz 1972); *Prawa przyrody. Studium metodologiczne* (Lb 1993).

W działalności naukowej M. można wyróżnić 3 poziomy: metanaukowy, metafizyczny i przedmiotowy. Na każdym z tych poziomów dają się zauważyć rozwiązania godne uwagi, choć najwięcej prac poświęcił problematyce metanaukowej, w tym zwł. zagadnieniom poznania fizykalnego.

TEORIA POZNANIA FIZYKALNEGO. M. oddziałł jako teoretyk poznania fizykalnego, na tym polu wyróżniając się wśród autorów neotomistycznych. Zarówno w swojej pracy naukowej, jak i dydaktycznej kładł nacisk na uprawianie filozofii przy uwzględnieniu wyników współczesnego przyrodoznawstwa, głównie fizyki. Przedmiotem jego refleksji była niezwykła przydatność teorii matematycznych w naukach przyrodniczych, zwł. w fizyce i kosmologii. Miał świadomości doniosłości zagadnienia matematyzacji przyrodoznawstwa. Stojąc na stanowisku, że płaszczyzny poznania fizykalnego i filozoficznego nie przecinają się, był uwrażliwiony na uwyrażnienie implikacji filozoficznych nauk empirycznych.

ROZUMIENIE PRAW PRZYRODY. Zagadnieniom praw przyrody poświęcił większość swoich artykułów oraz monografię *Prawa przyrody. Studium metodologiczne*. W pracy tej poddał analizie przyrodnicze i filozoficzne koncepcje praw przyrody. W kontekście tych zagadnień zastanawiał się nad możliwością zjawisk cudownych. Rozwiązanie tego problemu widział w uchyleniu niektórych tez skrajnego determinizmu metafizycznego, m.in. w odstąpieniu od absolutnej konieczności praw przyrody. Zgodnie z duchem tego rozwiązania układy fizyczne i biologiczne podlegające prawom, pod wpływem czynnika transcendentnego mogą ulegać takim strukturalnym i funkcjonalnym modyfikacjom, które z jednej strony nie dają się opisać za pomocą aparatu pojęciowego nauk empirycznych, z drugiej zaś dopuszczają możliwość zjawisk cudownych.

METODOLOGIA PRAW PRZYRODY. W płaszczyźnie metafizycznej podjął próbę rozwiązania problemu statusu metodologicznego filozofii

przyrody. Zagadnienie to opracował w monografii *Prolegomena do filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej*, która zawierała m.in. propozycję programu filozofii przyrody i była zarazem głosem w debacie o koncepcję filozofii przyrody, jaka się wówczas toczyła w kręgu filozofów neotomistycznych.

Pogłębione rozwiązanie tego problemu oraz częściową realizację programu zarysowanego w tej pracy zawiera dzieło *Elementy kosmologii przyrodniczej i filozoficznej*. Proponowane tam rozwiązania, aczkolwiek okazały się sporne, stały się trwałym dorobkiem pol. filozofii przyrody. M. przyjął, że punktem wyjścia filozofii przyrody jest nie tylko doświadczenie naukowe, ale również doświadczenie potoczne; przedmiotem formalnym zaś są najogólniejsze właściwości ciał materialnych (rozciągłość, przestrzenność, czasowość i zmienność), a metodą jest abstrakcja fizyczna. Tak rozumiana dyscyplina filozoficzna jest autonomiczna. Pod pewnymi względami (pierwsze zasady logiki i ontologii) jest zamknięta, zaś pod innymi (m.in. tezy o ciągłości materii, skończoności przestrzennej świata, aplikowalności klasycznego pojęcia indywiduum do obiektów mikroświata) otwarta na wyniki nauk przyrodniczych i tezy innych systemów filozoficznych.

Realizując program tak skonceptualizowanej filozofii przyrody, M. podejmował niektóre zagadnienia filozofii przyrody nieożywionej, zwł. zagadnienie atrybutów istniejących w przyrodzie ciał oraz problem celowości.

M. Lubański, *Pamięci księdza profesora Stanisława M. (1915–1993)*, SPCh 30 (1994) nr 1, 191–193; Z. Roskał, *Ks. Stanisław M. – biografia naukowa*, RF 43 (1995) z. 3, 5–11; J. Turek, *Otwartość filozofii przyrody na nauki szczegółowe w ujęciu Stanisława M.*, RF 45 (1997) z. 3, 21–48; Z. Hajduk, *Filozofia przyrody w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*, RF 46 (1998) z. 3, 25–45; tenże, *Stanisław M. – A Theorist of Natural Lawfulness*, w: *Polish Philosophers of Science and Nature in the 20th Century*, A-NY 2001, 135–139; Z. Pawlak, *Filozoficzne dzieło ks. prof. Stanisława M.*, Studia Włocławskie 4 (2001), 343–354; tenże, *Neoscholastyka i formy jej kontynuacji. Studium analityczno-krytyczne twórczości filozofów włocławskich XX wieku*, Wł 2001, 215–290; M. Lubański, *Inspiracje modelowe lubelskich*

protagonistów filozofii przyrody, RF 53 (2005) z. 1, 157–165; Z. Hajduk, *Filozofia przyrody – Filozofia przyrodoznawstwa. Metakosmologia*, Lb 2007², 123–129, 136–138, 261–264.

Zenon E. Roskal